

Řízení o dovolání

Obecně podle současné právní úpravy představuje smrt obviněného objektivní okolnost, se kterou je v zásadě spojen zánik trestně procesního vztahu mezi orgány činnými v trestním řízení a osobou, proti níž se trestní řízení vede. Jestliže obviněný zemřel, je to obecně (až na výjimku) překážkou jeho trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř., která vede k nezahájení nebo k zastavení trestního stíhání, protože takové trestní stíhání je nepřípustné, neboť trestní stíhání se vede pro určitý čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba. Jestliže tato osoba již fakticky neexistuje, protože zemřela, nejsou splněny podmínky pro to, aby proti ní bylo dále vedeno trestní stíhání (srov. § 160 odst. 1 tr. ř.). Tato zásada platí pro převážnou část trestního řízení, avšak nedopadá na řízení o mimořádných opravných prostředcích, neboť ohledně nich zákon z uvedené zásady obecné nepřípustnosti trestního stíhání zemřelé osoby vybočil a stanovil, že smrt obviněného nebrání v dalším řízení a nelze trestní stíhání zastavit proto, že obviněný zemřel [viz § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř.], poté co byla povolena obnova řízení ve prospěch obviněného [§ 289 písm. c) tr. ř.], bylo podáno dovolání ve prospěch obviněného (§ 265p odst. 3 tr. ř.), anebo poté co byl zrušen rozsudek v řízení o stížnosti pro porušení zákona s tím, že zákon byl porušen v neprospěch obviněného (§ 275 odst. 1 věta první tr. ř.), případně došlo ke zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu [§ 314i písm. c) tr. ř.]. V těchto případech smrt obviněného nebrání, aby v uvedených situacích bylo rozhodnuto.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 8 Tdo 731/2023-41013 ze dne 16.8.2023)

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání obviněného PharmDr. M.M., nar. 5. 4. 1965 v H.K., zemřelého dne 14. 3. 2021, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 2022, sp. zn. 3 To 121/2018, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze, pod sp. zn. 40 T 16/2015, tak, že podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného M.M. odmítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2016, sp. zn. 40 T 16/2015, byl obviněný M.M. v bodě I. 1. uznán vinným zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zákoníku, jehož se (zkráceně) dopustil tím, že jako jednatel společností Interpharmac, IPC Pharmaservices, Lékárna Atrium, Třebechovická Lékárna, a Lékárna Zelená hvězda, dále jako předseda představenstva společností IPC Palladium, a International Pharmaceutical Corporation, v době od 25. 10. 2010 do 9. 7. 2013 podával u příslušných finančních úřadů daňová přiznání k dani z přidané hodnoty (dále „DPH“) a k dani z příjmů právnických osob (dále „DPPO“) za jednotlivá zdaňovací období, do nichž cíleně zahrnoval faktury o přijatých zdanitelných plněních, které si opatřil po předchozí dohodě s obviněným J. S., nar. XY, jenž je na objednávku obdržel od obviněných F. V. a R. P., a počínaje lednem roku 2013 přímo na základě dohody s F. V., jenž je vyhotovoval, ačkoli ke zdanitelnému plnění, uvedenému na těchto fakturách, nedošlo, a jednalo se o faktury vytvořené za účelem ovlivnění daňové povinnosti k DPH a DPPO, a také s cílem získat finanční hotovost pro vlastní potřebu, když provedené platby, po

odečtení provize, mu byly vráceny zpět v hotovosti, ať už přímo nebo prostřednictvím zaměstnance B. H., přičemž takto jednal za jednotlivé jím ovládané nebo vlastněné společnosti v konkrétně uvedených případech v bodech A., B., D., E., F., G, jimiž společným jednáním s dalšími osobami způsobil celkovou škodu na DPH ve výši 16.300.848 Kč a na DPPO ve výši 11.159.645 Kč, tj. celkem ve výši 27.460.493 Kč, na jejímž způsobení se obviněný M.M. podílel v tomto celém rozsahu.

2. Za uvedený zločin byl podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání čtyř let. Podle § 68 odst. 1 tr. zákoníku mu byl uložen peněžitý trest ve výměře celkem 1.000.000 Kč (200 denních sazeb po 5.000 Kč) a podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku mu byl pro případ, že by jej nevykonal ve stanovené lhůtě, vyměřen náhradní trest odnětí svobody v trvání deseti měsíců. Podle § 71 odst. 1 tr. zákoníku mu byl uložen trest propadnutí náhradní hodnoty, a to peněžní hotovosti v částce 270.300 Kč odňaté při domovní prohlídce u přítelkyně T. B. dne 5. 3. 2013, peněžní hotovosti 4.115.000 Kč odňaté v prostorách společnosti IPC Pharmaservices při domovní prohlídce jiných prostor dne 5. 3. 2013 a peněžní hotovosti ve výši 11.513.400 Kč odňaté při prohlídce jiných prostor dne 5. 3. 2013 z bezpečnosti schránky ČSOB vedené na jméno obviněného M.M.

3. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 31. 10. 2022, sp. zn. 3 To 121/2022, z podnětu odvolání obviněného M.M. podaného proti rozsudku soudu prvního stupně znovu rozhodl a podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř. jej zrušil ve vztahu k tomuto obviněnému ve výroku o uloženém trestu propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 odst. 1 tr. zákoníku. Jinak ponechal uvedený rozsudek beze změn.

4. Takto Vrchní soud postupoval poté, co Nejvyšší soud v uvedené věci již dříve rozhodl usnesením ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. 8 Tdo 340/2021, tak že z podnětu dovolání obviněného M.M. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. částečně zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 11. 2019, sp. zn. 3 To 121/2018, ve výroku pod bodem II., jímž bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto odvolání obviněného M.M. směřující proti výroku o trestech, které mu byly rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2016, sp. zn. 40 T 16/2015, uloženy. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v rozsahu zrušení o trestech obviněného M.M. znovu rozhodl. Jinak ponechal rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 11. 2019, sp. zn. 3 To 121/2018, nezměněn, přičemž dovolání dalších dovolatelů směřujících proti uvedenému rozsudku odmítl.

II. Z dovolání obviněného

5. Obviněný M.M. zemřel dne 14. 3. 2021 a dovolání jeho jménem podal jeho obhájce proti usnesení Vrchní soud v Praze ze dne 31. 10. 2022, sp. zn. 3 To 121/2022, s odkazem na důvody podle § 265b odst. 1 písm. d), e), i), l), m) tr. ř.

6. Podle důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. dovolatel vytýkal zkrácení práva na osobní přítomnost u veřejného zasedání odvolacího soudu, jehož se nemohl dne 31. 10. 2022 zúčastnit, když dne 14. 3. 2021 zemřel, v čemž spatřoval porušení spravedlivého procesu ve smyslu čl. 6 odst. 3

písm. b) a c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále „Úmluva“), stejně jako čl. 36 odst. 1, 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále „Listina“) a čl. 14 odst. 3 písm. d) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, jimiž je zaručeno právo být přítomen projednání své věci, zásada ústnosti a bezprostřednosti i princip veřejnosti řízení. Obviněný byl tedy zkrácen na svých základních právech, neboť se již nemohl osobně k prováděným důkazům vyjadřovat v probíhajícím trestním řízení (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94 a ze dne 20. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 36/04).

7. Vrchní soud v Praze těmito principům podle obhajoby nedostál, neboť ve věci konal veřejné zasedání, v němž znovu rozhodoval o trestu propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 odst. 1 tr. zákoníku, k němuž si z vlastní iniciativy vyžádal zprávy finančního úřadu ke společnostem, jež obviněný v minulosti ovládal, a ze kterých je patrné, že u těchto společností nejsou evidovány žádné daňové nedoplatky. Vrchní soud těmito důkazy prokázal, že obviněný již v průběhu řízení před soudem prvního stupně aktivně přistoupil k uhrazení všech nedoplatků, čímž neutralizoval vzniklou škodu. Již po podání prvního dovolání však obviněný zemřel a nemohl se aktivně účastnit navazujícího soudního řízení a ani se vyjádřit k provedenému dokazování, a tudíž mu byla upřena jeho práva podle čl. 38 odst. 2 Listiny. Rovněž nemohl hovořit o existenčních komplikacích, které jeho společností vznikly kvůli uloženým trestům a hotovosti, jež byla předmětem zajištění a propadnutí věci, a tudíž se nemohl vyjádřit k následkům, které pro něj mělo trestní řízení. Dovolatel připomněl, že usnesení o dědictví bylo vydáno až dne 19. 10. 2021, sp. zn. 34 D 985/2021, a dědicové byli do evidence skutečných majitelů společností obviněného zapsáni až dne 31. 12. 2021, a tudíž nemohli objektivně zhodnotit následky spojené s trestním řízením konaným před devíti lety.

8. Námitky vztahující se k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. spočívaly v tom, že trestní stíhání obviněného, pokud zemřel, mělo být zastaveno podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř. a § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. I když o mimořádných opravných prostředcích může být po smrti obviněného ještě rozhodnuto, řízení nemůže dále pokračovat po zrušení a příkázání věci, tedy v takové situaci, jaká v projednávané věci nastala. Místo zastavení trestního stíhání došlo v navazujícím řízení k jinému rozhodnutí, které je pro obviněného méně příznivé, a které je rozhodnutím ve věci samé ve smyslu § 265a odst. 1, 2 tr. ř., pro které má být rozhodným stav v době vydání usnesení odvolacího soudu, nikoliv stav v době rozhodování Nejvyššího soudu. Obviněný, který zemřel, nemohl v nově probíhajícím řízení uplatňovat práva plynoucí z § 33 tr. ř., a proto by bylo možné hovořit o rozhodnutí v jeho prospěch pouze v případě, kdyby došlo k vydání zprošťujícího rozsudku, což se však v dané věci nestalo. Z usnesení Nejvyššího soudu vyplývalo, že odvolací soud měl povinnost odvolání obviněného do výroku o trestu přezkoumat i poté, co zemřel, což však vedlo k absurdní situaci, neboť obviněný nemohl uložený trest již nikdy vykonat. Poukázal však na to, že ještě před smrtí peněžitý trest uhradil dne 4. 12. 2020. Pokud Nejvyšší soud původní rozsudek odvolacího soudu zrušil a přikázal mu, aby o trestech znovu rozhodl, mělo dojít k vydání již uhrazeného peněžitého trestu manželce obviněného a jeho dětem, a pokud se tak nestalo, došlo k zásahu do jejich majetkových práv podle čl. 11 Listiny, neboť peněžitý trest se měl stát aktivem v pozůstalosti. K uvedenému obhájce připomněl též závěry Ústavního soudu, že plynutím času zaniká legitimita omezení základních práv dotčené osoby ve prospěch veřejného zájmu na naplnění účelu trestního řízení (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. II. ÚS 642/07, ze dne 19. 3. 2009, sp. zn. III. ÚS 1396/07) a vznesl otázku, kdo by byl v případě vrácení peněžitého trestu dědicům obviněného nově povinen pravomocný peněžitý trest vykonat.

9. Výhrady podřazené pod důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. obviněný zaměřil především proti peněžitému trestu, a zčásti i proti podmíněně odloženému trestu odnětí svobody a spatřoval jej naplněným v tom, že mu byl uložen trest, který zákon nepřipouští, a to s ohledem na způsob, jakým soudy stanovily výši a počet jednotlivých denních sazeb peněžitého trestu. Poukázal rovněž na zásady, jimiž jsou soudy povinny se řídit při řešení otázky dobytosti, případně nedobytnosti

ukládaného peněžitého trestu, a to i s odkazem na aktuální judikaturu Nejvyššího soudu k této problematice se vztahující. K trestu, jenž byl obviněnému uložen, zdůraznil, že soud prvního stupně o něm rozhodoval v roce 2017, avšak tyto okolnosti nelze vztahovat ke zcela novým poměrům platným v roce 2022, s poukazem na to, že skutečnosti rozhodné pro ukládání trestu se mají posuzovat vždy v době, kdy k jeho ukládání dochází. Je nepochybné, že v době rozhodování odvolacího soudu nemohl mít obviněný majetek a výnosy z něj plynoucí, neboť jeho majetek již byl předmětem dědického řízení. Kdyby odvolací soud postupoval podle § 68 odst. 4 tr. zákoníku a odhadoval majetek obviněného, dospěl by k závěru, že jím již nedisponuje, neboť zemřel, přičemž již v přípravném řízení podal doplňující daňová přiznání a vyrovnal splatné daňové nedoplatky na dani z příjmů, přičemž DPH byla řešena samostatně a finanční úřad mu zajistil další hotovost ve výši 15.068.597 Kč, což například u spoluobviněného M. K. vedlo ke zrušení výroku o peněžitém trestu. Odvolací soud měl proto respektovat, že obviněnému nemohl vzniknout žádný výnos z trestné činnosti, a měl opětovně zkoumat majetkové poměry obviněného. Neztotožnil se ani s výkladem odvolacího soudu k uloženému podmíněnému trestu odnětí svobody, neboť jeho opětovné uložení rovněž nebylo správné vzhledem k tomu, že zemřel. Nejvyšší soud vrátil věc odvolacímu soudu k rozhodnutí o všech trestech, a odvolací soud, byť byl vázán jeho pokynem k novému rozhodnutí, nemohl takové rozhodnutí učinit. Odvolací soud tudíž zcela ignoroval nové posouzení podmínek pro ukládání trestů podle § 38 až 42 tr. zákoníku a pouze převzal názor Nejvyššího soudu, aniž by se těmito tresty zabýval, což vedlo k situaci, kdy obviněnému byly uloženy nedobytné tresty anebo trest odnětí svobody v situaci, kdy již nežije.

10. Důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. podle dovolatele spočíval v tom, že odvolací soud v přezkoumávaném rozhodnutí neučinil odpovídající výrok, když pouze zrušil výrok o uloženém trestu propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 odst. 1 tr. zákoníku a o zbytku odvolání rozhodl tak, že ve zbytku zůstává napadené rozhodnutí beze změn. Takový způsob rozhodnutí nevyhovuje nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. Pl. ÚS-st. 56/22, který se vztahoval k tomu, jakým způsobem mají být formulovány výroky soudů, dojde-li k pouze částečnému vyhovění opravnému prostředku. Usnesení odvolacího soudu neobsahuje ani dostatečné odůvodnění toho, jak se vypořádal s námitkami, jež obviněný vznesl k peněžitému trestu a trestu odnětí svobody, přičemž v novém rozhodnutí pouze odkázal na rozhodnutí soudu prvního stupně, který se k těmto trestům vyjadřoval, což nebylo dostatečné, a to i vzhledem k tomu, že obviněný své daňové nedoplatky uhradil. Připomněl, že usnesení odvolacího soudu ze dne 31. 10. 2022 mu bylo doručeno až dne 6. 2. 2023 po opakovaných urgencích směrem k odvolacímu soudu.

11. Dovolatel poukázal i na důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., jenž spatřoval naplněným v tom, že odvolací soud rozhodl o odvolání obviněného, aniž by odstranil vady prvostupňového rozsudku, jak byly výše popsány, a navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 10. 2022, sp. zn. 3 To 121/2018, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí.

III. Z vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství

12. Státní zástupce (§ 265h odst. 2 tr. ř.) se s dovoláním obviněného neztotožnil, protože nezjistil v této trestní věci jím předdesílané vady a za nesrozumitelnou považoval argumentaci k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. [označeného jako písmeno l) ve znění trestního řádu účinného do 31. 12. 2021], k němuž dovolatel konstatoval jeho první variantu, avšak vzápětí připustil, že odvolací soud jeho odvolání projednal a rozhodl o něm, neodstranil ale vady rozsudku městského soudu.

13. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. uvedl, že je dán tehdy, jestliže byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání. Zmíněný

dovolací důvod tedy nespočívá v jakékoli nepřítomnosti obviněného u hlavního líčení nebo u veřejného zasedání, ale jen v takové jeho nepřítomnosti, která je v rozporu s konkrétním zákonným ustanovením, podle něhož nelze konat hlavní líčení nebo veřejné zasedání bez osobní účasti obviněného.

14. Výhrady dovolatele vztahující se k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. státní zástupce rozvedl s ohledem na zákonem stanovené podmínky, za kterých je možné z hledisek uvedených v § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. a § 265p odst. 3 tr. ř. vést řízení proti zemřelému obviněnému v řízení o dovolání. Zdůraznil, že i když je třeba respektovat právo obviněného vystupovat osobně v řízení před soudem (čl. 38 odst. 2 Listiny a č. l. 6 odst. 3 Úmluvy), existují výjimky pro specifické situace, kdy zajištění osobní účasti obviněného před soudem není z objektivních příčin možné (např. v řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. aj.), takovou výjimkou je možnost stíhání zemřelé osoby za podmínek stanovených v § 265p odst. 3 tr. ř., je-li vedeno další řízení ve prospěch obviněného. Obdobně je tomu u stížnosti pro porušení zákona v § 275 odst. 1 tr. ř. a obnovy řízení podle § 289 písm. c) tr. ř. a § 341i písm. c) tr. ř. po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu, neboť v těchto případech zákon výslovně stanoví, že smrt obviněného nepřekáží provedení dalšího řízení. Tato ustanovení jsou ve vztahu k obecným ustanovením [§ 257 odst. 1 písm. c), § 223 odst. 1, § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř.] v poměru speciality, a obviněný se nemůže úspěšně dovolávat vydání rozhodnutí o zastavení trestního stíhání podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř. v řízení před odvolacím soudem po přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí. Státní zástupce přitom poukázal na nutnost právního zastoupení v následném řízení, byť to trestní řád u § 265p odst. 3 tr. ř. výslovně nestanoví. V posuzovaném případě byl zemřelý obviněný zastoupen obhájcem, na něhož přešla práva obviněného, a to ve stejném rozsahu, který zákon přiznává obviněnému, jehož o konání veřejného zasedání nemohl vyrozumět. I v takovém případě musí platit, že pokud nelze vyrozumění o veřejném zasedání doručit osobě, která rozhodnutím o dovolání může být přímo dotčena, stačí o konání veřejného zasedání vyrozumět jejího obhájce, a proto k porušení žádných zákonných ustanovení nedošlo.

15. Státní zástupce neshledal důvodnými ani námitky podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., neboť z důvodů výše uvedených nebyly splněny podmínky pro zastavení trestního stíhání obviněného, který zemřel, a postup odvolacího soudu byl správný nejen z hlediska názorů uvedených v odborné literatuře, ale i v rozhodovací praxi soudů (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 7 Tz 15/2016). Zdůraznil, že smrt obviněného nebrání při rozhodnutí o dovolání a v souvislosti s ním ani novému projednání a rozhodnutí věci, jestliže bylo podáno dovolání pouze v jeho prospěch, pokud obviněný zemře po rozhodnutí soudu druhého stupně, ale před podáním dovolání v jeho prospěch nejvyšším státním zástupcem nebo po podání takového dovolání (ať již obviněným či nejvyšším státním zástupcem), v průběhu řízení o takovém dovolání, ale i po zrušení napadeného rozhodnutí či některého výroku a po přikázání orgánu, o jehož rozhodnutí jde, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. V takovém případě musí proběhnout kompletní řízení až do pravomocného meritorního rozhodnutí. V něm sice může, ale nutně nemusí být vydán zprošťující rozsudek. Může dojít i k vydání mírnějšího odsuzujícího rozsudku při vyslovení všech výroků, tedy i výroku o upuštění od potrestání nebo výroku o trestu, a to přesto, že takový trest nebude vykonán. I když rozhodnutí, jímž je obviněnému uložen trest, je pro něj méně příznivé než zprošťující rozsudek, řízení po přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí (§ 265l odst. 1, 2 tr. ř.) ovšem obviněnému automaticky vydání takového rozsudku nezaručuje. Projevem zásady zákazu reformationis in peius podle § 265s odst. 2 tr. ř. není pro pachatele změna v podobě toho nejpriznivějšího rozhodnutí, nýbrž to, že nemůže dojít ke změně rozhodnutí v neprospěch obviněného. Výše popsaná interpretace nevybočuje ani z ústavních mezí. Podstata základních práv a svobod obviněného, který zemřel, je zachována, neboť důvodem neúčasti obviněného před odvolacím soudem (kde ani jeho přítomnost není povinná), byla objektivní událost v podobě úmrtí obviněného, nikoli porušení jeho práv ze strany obecných soudů. Odvolací soud nepostupoval mimo meze, které stanoví trestní řád, a pokud se

obviněný nemohl vyjádřit ke škodám, které v důsledku trestního řízení na jím zanechaném majetku vznikly, tyto skutečnosti nebyly předmětem projednání trestní věci.

16. Podle státního zástupce nebyl námitkami dovolatele naplněn ani dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. Výhrady proti nedobytnosti peněžitého trestu považoval v posuzované věci za bezpředmětné, když obviněný peněžité trest uhradil v době, kdy byl výrok o tomto trestu pravomocný, tedy ještě před kasačním rozhodnutím Nejvyššího soudu, a když byl obviněným vykonán. Rovněž i vedle něj uložený podmíněně odložený trest odnětí svobody byl trestem přípustným. Trest odnětí svobody byl uložen za využití moderačního oprávnění soudu podle § 58 odst. 1 tr. zákoníku v trestní sazbě stanovené v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl obviněný uznán vinným. Navíc je nutno poznamenat, že obviněný konkrétně k výrokům o uloženém trestu odnětí svobody a peněžitém trestu, jež již jednou nabyly právní moci, ve svém předchozím dovolání námitky nevznášel, a tím spíše by v tomto směru mělo být respektováno, že odvolací soud byl stran trestu peněžitého a podmíněného trestu odnětí svobody vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším soudem v jeho kasačním rozhodnutí.

17. K důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. státní zástupce poukázal na to, že vada v chybějícím výroku byla dovolatelem spatřována v tom, že soud druhého stupně sice z podnětu jeho odvolání zrušil napadený rozsudek ve výroku, v němž nalézací soud obviněnému uložil trest propadnutí náhradní hodnoty, avšak zároveň nerozhodl o zbytku jeho odvolání, které směřovalo i do výroku o vině a výroku o dalších trestech, výrokem podle § 256 tr. ř., což je názor nesprávný. Výrok o zamítnutí odvolání podle § 256 tr. ř., přistoupil-li již soud k věcnému přezkoumání odůvodněnosti odvoláním napadeného rozsudku v rozsahu vymezeném v § 254 tr. ř., se podle dlouhodobě zavedené rozhodovací praxe vydává, jen pokud se rozhoduje o úplném potvrzení zákonnosti a odůvodněnosti napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, které předcházelo rozsudku. Pokud soud shledá důvod ke zrušení napadeného rozsudku nebo i jen jeho části, odvolací soud odvolání samostatným výrokem ohledně zbývajících (správných) částí napadeného rozsudku nezamítá. Obviněný k této situaci zaznamenal stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. Pl. ÚS-st. 56/22, které shora uvedený přístup potvrdilo, a proto je dovoláním napadený výrok usnesení odvolacího soudu v této trestní věci vydán v souladu se zákonem a odpovídá i všeobecně uznávané soudní praxi, když obsahuje všechny obligatorní náležitosti. Jde-li o odůvodnění rozhodnutí, je třeba zohlednit, že soud druhého stupně o odvolání obviněného rozhodoval již podruhé, přičemž již ve svém prvním rozhodnutí se vypořádal s obviněným uplatněnými odvolacími námitkami směřujícími jak do výroku o vině, tak do výroku o trestech, jež byly obviněnému rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2016, sp. zn. 40 T 16/2015, uloženy. Stejně tak se s námitkami vypořádal dovolací soud. Výhrady obviněného uplatněné v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. tudíž nemůžou obstát a nelze je hodnotit jinak než jako zjevně neopodstatněné.

18. Na základě všech výše vyslovených názorů státní zástupce neshledal opodstatněným ani důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. a navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

19. Vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství bylo doručeno obhájci obviněného, jenž k němu do dne konání neveřejného zasedání Nejvyššímu soudu nezaslal žádné připomínky.

IV. Přípustnost a další formální podmínky dovolání

20. Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř., protože bylo podáno proti pravomocnému rozhodnutí soudu ve věci samé, v níž soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští. Odvolací soud zrušil částečně rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o jednom druhu trestů za podmínek § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř.,

což splňuje podmínky rozhodnutí ve věci ve smyslu § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., neboť tím upravil rozsudek soudu prvního stupně, jímž byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest. Není pochyb o tom, že dovolání bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

21. Nejvyšší soud dospěl v této věci, v níž obviněný již nežije, k závěru, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř., podle něhož může dovolání podat obviněný pro nesprávnost výroku rozhodnutí, který se ho bezprostředně týká, a to pouze prostřednictvím obhájce. V posuzované věci jde o rozhodování v době, kdy obviněný již zemřel, a to na základě výjimky zákonem stanovené v § 265p odst. 3 tr. ř., podle něhož nepřekáží smrt obviněného v konání řízení o dovolání, a proto lze na podkladě dovolání podaného obhájcem za již zemřelého obviněného v jeho prospěch o tomto dovolání věcně rozhodnout tak, jako by je podal sám obviněný. Obhájce zemřelého obviněného, jehož trestní stíhání v takovém případě nelze zastavit podle § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř., je za splnění dalších podmínek uvedených v § 265d tr. ř. osobou oprávněnou dovolání podat. Z těchto důvodů osoba, proti níž se za jejího života řízení konalo až do pravomocného skončení věci ani po její smrti neztrácí postavení obviněného ve smyslu § 32 tr. ř., ale je v tomto případě stále tím, proti komu se vede trestní řízení. Z povahy řízení o dovolání, v němž musí mít obviněný vždy obhájce (§ 265d odst. 2 tr. ř.), jakož i z obecných zásad plynoucích z důvodů nutné obhajoby podle § 36 odst. 2 tr. ř., lze rovněž analogicky pro zajištění práv takové osoby vycházet z pravidel stanovených trestním řádem pro situace, kdy se obviněný sám nemůže dostatečně hájit a uplatňovat svá práva. Pro úplnost lze na tuto situaci aplikovat na základě analogie ve prospěch obviněného pravidla, jaká platí v řízení proti uprchlému, a použít ustanovení § 304 odst. 1 tr. ř. a v souladu s ním stanovit, že obhájce zemřelého obviněného má pro řízení o dovolání vedené na základě ustanovení § 265d odst. 3 tr. ř. stejná práva jako obviněný (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 71/1980-I. Sb. rozh. tr.).

22. V této trestní věci Nejvyšší soud upozorňuje, že i když bylo shledáno, že dovolání je přípustné a podané oprávněnou osobou, tak rozsah, v jakém může dovolání přezkoumat, je limitován tím, že jde o další dovolání proti rozhodnutí soudu druhého stupně v téže trestní věci poté, co bylo předchozí dovolání stejného obviněného Nejvyšším soudem přezkoumáno. V takovém případě je dovolání omezeno jen na rozsah, v němž Nejvyšší soud shledal dřívější dovolání důvodným (srov. ŠAMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157-314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3276).

23. Z tohoto důvodu je nutné pro další přezkumnou činnost Nejvyššího soudu poukázat na to, že Nejvyšší soud poprvé rozhodoval o dovolání obviněného Martina Mašáta, které podal prostřednictvím obhájce dne 10. 5. 2020 (č. l. 40120 až 40127 spisu, k předložení věci dovolacímu soudu došlo Nejvyššímu soudu dne 7. 4. 2021), což svědčí o tom, že první dovolání obviněný podal ještě za svého života (zemřel až po jeho podání dne 14. 3. 2021). O něm (kromě dovolání dalších dovolatelů) rozhodl usnesením ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. 8 Tdo 340/2021, tak, že „podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. z podnětu dovolání obviněného Martina Mašáta rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 11. 2019, sp. zn. 3 To 121/2018, částečně zrušil ve výroku pod bodem II., jímž bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto odvolání obviněného Martina Mašáta směřující proti výroku o trestech, které mu byly rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2016, sp. zn. 40 T 16/2015, uloženy. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v rozsahu zrušení o trestech obviněného Martina Mašáta znovu rozhodl. Jinak zůstal rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 11. 2019, sp. zn. 3 To 121/2018 nezměněn“.

24. Tímto výrokem Nejvyšší soud vymezil, že předchozí rozsudek odvolacího soudu byl zrušen pouze ve výroku o trestech uložených obviněnému Martinu Mašátovi, avšak podstatným je faktický rozsah, v jakém odvolacímu soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl, což plyne především z

odůvodnění tohoto usnesení. Jedná se o základní podmínku vymezující rozsah, v jakém se Nejvyšší soud může i nyní dalším dovoláním obviněného zabývat. Z tohoto důvodu je vhodné z odůvodnění tohoto rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. 8 Tdo 340/2021, připomenout, že jako dovolací soud přezkoumal tehdy podané dovolání obviněného Martina Mašáta proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 11. 2019, sp. zn. 3 To 121/2018, jímž bylo jeho odvolání proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2016, sp. zn. 40 T 16/2015, podle § 256 tr. ř. zamítnuto (lze jen poznamenat, že jde o týž rozsudek soudu prvního stupně, který je předmětem stávajícího přezkumu dovolacího soudu, neboť předcházela nyní přezkoumávanému usnesení odvolacího soudu). Dovolání obviněného Martina Mašáta co do jeho procesních, skutkových a právních vad ohledně subjektivní stránky neshledal důvodným (srov. část V., body 143. až 152., 170., 203.; část VII., body 210. a násl. zejména bod 232. citovaného usnesení). Pokud obviněný tehdy zaměřil dovolání proti výroku o trestu (viz bod 24., 26. a 27.), týkaly se jeho námítky pouze trestu propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 tr. zákoníku, jak byl soudem prvního stupně uložen, a v této části Nejvyšší soud shledal namítané pochybení důvodným, a pouze ohledně trestu propadnutí náhradní hodnoty dovolání obviněného vyhověl (srov. část XII., body 305. až 312.). Uvedený nedostatek u tohoto druhu trestu byl jediným důvodem zrušení rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 11. 2019, sp. zn. 3 To 121/2018, ve vztahu k obviněnému M.M.

25. Pokud Nejvyšší soud i přesto, že vadu shledal jen u tohoto jednoho druhu trestu, tj. propadnutí náhradní hodnoty, uloženého podle § 71 odst. 1 tr. zákoníku, zrušil v rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo zamítnuto odvolání tohoto dovolatele, celý výrok o trestu (tzn. včetně peněžitého trestu a výroku o trestu odnětí svobody podmíněně odloženého na zkušební dobu), a to proto, že nebylo možné, aby zrušil jen jeden z více současně uložených trestů (viz bod 311.), učinil tak s odkazem na důvody vycházející z rozhodnutí č. 40/2011-II., a č. [10/1997](#) Sb. rozh. tr. Rovněž mimo dovolací důvody pro úplnost a potvrzení správnosti rozhodnutí z hledisek spravedlivého procesu (viz KMEC, J., a kol. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 784, např. rozsudek ve věci Sommer proti Itálii ze dne 23. 3. 2010, stížnost č. 36586/08, aj.) konstatoval, že žádné excesy neshledal ani u ostatních trestů obviněnému uložených, jež však jím v dovolání nebyly napadány a vlastní přezkumná činnost Nejvyššího soudu se jich netýkala.

26. Posoudí-li se nyní přezkoumávané rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 2022, tak je z jeho obsahu zjevné, že soud respektoval zrušením vymezený rozsah, a věcí se zabýval v Nejvyšším soudem stanovených mezích a v jeho duchu a smyslu rozhodl toliko ve vztahu k trestu propadnutí náhradní hodnoty, když výrok o jeho uložení z rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2016, sp. zn. 40 T 16/2015, proti němuž původně odvolání obviněného M.M. směřovalo, zrušil, a jinak ponechal napadený rozsudek beze změn. Odvolací soud tedy postupoval ve smyslu pokynů Nejvyššího soudu a neshledal důvody pro uložení trestu propadnutí náhradní hodnoty, jak jej Městský soud v Praze v napadeném rozhodnutí obviněnému uložil, a to s ohledem na výsledky jím provedené dokazování, podle nichž obviněný, ještě za svého života, v průběhu řízení před nalézacím soudem, aktivně přistoupil k úhradě jednotlivých daňových nedoplatků včetně penále. Z aktuálně odvolacím soudem vyžádaných zpráv finančního úřadu jednoznačně vyplynulo, že u společností Interpharmac, s. r. o., IPC Pharmservices, s. r. o., Lékárna Atrium, s. r. o., Třebechovická Lékárna, s. r. o., IPC Palladium, a. s., a International Pharmaceutical Corporation, a. s., nejsou evidovány daňové nedoplatky, které by souvisely se skutky projednávanými v tomto trestním řízení. Výnos obviněného z popsané trestné činnosti, který pocházel ze zkrácení daňové povinnosti jednotlivých společností, tak byl v daném případě již fakticky neutralizován, když škodlivý následek trestného činu spočívající v krácení daní byl obviněným zcela napraven, neboť tento vyčíslený daňový nedoplatek v plné výši uhradil. Pro uložení trestu propadnutí náhradní hodnoty, jehož účelem je především zabavení a odčerpání výnosů z trestné činnosti, neshledal věcné důvody, a proto v této části rozsudek soudu prvního stupně zrušil (srov. body 11. až 13. usnesení odvolacího soudu).

27. Na základě takto vymezené přezkumné činnosti jak Nejvyššího soudu, tak i Vrchního soudu v Praze jako soudu druhého stupně, byl stanoven rozsah, v jakém mohl obviněný dovolání proti nyní přezkoumávanému usnesení podat. Posoudí-li se však obsah dovolání, je zřejmé, že obviněný takto daný rámec nedodržel, pokud vytýkal vady a nedostatky v peněžitém trestu nebo trestu odnětí svobody podřazené pod § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. Protože tyto výhrady z výše uvedených důvodů nemohl v tomto dovolání uplatnit, Nejvyšší soud se jimi nezabýval, neboť ani tuto část dovolání již přezkoumávat nemohl, a to kromě již výše uvedených důvodů v zásadě i proto, že právním názorem vysloveným v rozhodnutí Nejvyššího soudu jako soudu dovolacího je v téže věci vázán nejen ten orgán činný v trestním řízení, jemuž byla věc dovolacím soudem přikázána k novému projednání a rozhodnutí, nýbrž i sám dovolací soud, tj. kterýkoliv další senát dovolacího soudu (bez ohledu na to, zda v mezidobí došlo či nedošlo ke změně v jeho složení), pokud se tato věc znovu stane předmětem řízení o dovolání (srov. usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. 15 Tdo 44/2004, publikováno v Trestněprávním revue č. 6/2004, s. 183). Z tohoto důvodu nebylo možné se zabývat výhradami, jimiž obviněný poukazoval na nutnost jej zprostit obžaloby, což považoval za jediný rozsudek, který by byl učiněn v jeho prospěch. Pro takové rozhodnutí však v této věci nebyl dán prostor, jak z výkladu shora vyplynulo. Takové námitky mířily proti výroku o vině, který vůbec nemohl být předmětem přezkumu odvolacího soudu a ten se jím nemohl zabývat a nijak do něj zasahovat. Nelze přisvědčit názoru dovolatele, že by jen zprošťující rozsudek byl tím, jenž by byl vydán ve prospěch obviněného ve smyslu § 265p odst. 3 tr. ř., protože ve prospěch obviněného může být i jiný výrok, jenž mu prospívá. Takovým rozhodnutím ve prospěch je i výrok, jímž je zrušen jeden z více původně uložených trestů, jak tomu je v této posuzované trestní věci.

V. K důvodům dovolání, jež bylo možné uplatnit

28. Výše uvedeným názorům odpovídají výhrady obviněného zaměřené proti procesnímu postupu odvolacího soudu, jež podřadil pod důvody podle § 265b odst. 1 písm. d), e), tr. ř., neboť ty byly uplatněny nově a směřovaly proti postupům odvolacího soudu v souvislosti s vydáním nyní přezkoumávaného rozhodnutí. Jejich prostřednictvím tvrdil, že odvolací soud nemohl provádět dokazování bez možnosti obviněného být u provádění důkazů přítomen, a shledával v tom porušení práva na jeho obhajobu, když před konáním veřejného zasedání zemřel [§ 265b odst. 1 písm. d) tr. ř.]. Z obdobné příčiny se domáhal na podkladě důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. zastavení trestního stíhání podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř. a § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. a vytýkal, že výrok odvolacího soudu je neúplný [§ 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.], a že odvolací soud rozhodl, aniž by napravil pochybení, jichž se dopustil soud prvního stupně [§ 265b odst. 1 písm. m) tr. ř.].

a) k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.

29. Důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. lze použít, bylo-li proti obviněnému vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné. Obviněný v souladu se zákonným vymezením tohoto důvodu tvrdil, že trestní řízení již proti obviněnému, který před nyní posuzovaným rozhodnutím odvolacího soudu zemřel, nemělo být vedeno, a mělo být z důvodu § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. zastaveno. Uvedený názor lze sice pod uvedený důvod podřadit (srov. rozhodnutí č. [38/2005 Sb. rozh. tr.](#)), ale nelze souhlasit s dovolatelem v tom, že poté, co byla věc vrácena Nejvyšším soudem odvolacímu soudu, ten již nemohl o odvolání obviněného znovu rozhodovat, protože zemřel dne 14. 3. 2021, a proto trestní stíhání proti němu nemohlo být v rámci odvolacího řízení vedeno a mělo být zastaveno podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř.

30. Nejvyšší soud k tomuto požadavku považuje za nutné (v souladu s vyjádřením Nejvyššího státního zastupitelství k dovolání) uvést, že je třeba přisvědčit dovolateli v tom směru, že obecně podle

současné právní úpravy představuje smrt obviněného objektivní okolnost, se kterou je v zásadě spojen zánik trestně procesního vztahu mezi orgány činnými v trestním řízení a osobou, proti níž se trestní řízení vede. Jestliže obviněný zemřel, je to obecně (až na výjimku) překážkou jeho trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř., která vede k nezahájení nebo k zastavení trestního stíhání, protože takové trestní stíhání je nepřipustné, neboť trestní stíhání se vede pro určitý čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba. Jestliže tato osoba již fakticky neexistuje, protože zemřela, nejsou splněny podmínky pro to, aby proti ní bylo dále vedeno trestní stíhání (srov. § 160 odst. 1 tr. ř.). Tato zásada platí pro převážnou část trestního řízení, avšak nedopadá na řízení o mimořádných opravných prostředcích, neboť ohledně nich zákon z uvedené zásady obecné nepřipustnosti trestního stíhání zemřelé osoby vybočil a stanovil, že smrt obviněného nebrání v dalším řízení a nelze trestní stíhání zastavit proto, že obviněný zemřel [viz § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř.], poté co byla povolena obnova řízení ve prospěch obviněného [§ 289 písm. c) tr. ř.], bylo podáno dovolání ve prospěch obviněného (§ 265p odst. 3 tr. ř.), anebo poté co byl zrušen rozsudek v řízení o stížnosti pro porušení zákona s tím, že zákon byl porušen v neprospěch obviněného (§ 275 odst. 1 věta první tr. ř.), případně došlo ke zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu [§ 314i písm. c) tr. ř.]. V těchto případech smrt obviněného nebrání, aby v uvedených situacích bylo rozhodnuto.

31. V posuzované věci jde o dovolání, na které dopadá ustanovení § 265p odst. 3 tr. ř., na jehož základě postupoval Nejvyšší soud již při svém prvním rozhodnutí usnesením ze dne 14. 3. 2021, sp. zn. 8 Tdo 340/2021, protože obviněný zemřel předtím, než Nejvyšší soud o jím (za jeho života) podaném dovolání rozhodl, a dovolání bylo podáno ve prospěch obviněného. Jeho smrt tudíž nepřekážela provedení řízení na podkladě tohoto dovolání. V nyní posuzovaném řízení však jde již o situaci, kdy na základě předmětného rozhodnutí Nejvyššího soudu, jímž byla zrušena část rozhodnutí odvolacího soudu, bylo vedeno další řízení podle pokynů odvolacího soudu, a obviněný tvrdí, že v takovém řízení již výše uvedená zásada neplatí, protože nedošlo ke zproštění obviněného, což by byl jediný možný výsledek v jeho prospěch, ale bylo rozhodováno o trestu, a tudíž mělo být trestní stíhání zastaveno. S takovým názorem nelze souhlasit jednak proto, že není opodstatněný v tom, že rozhodnutím ve prospěch obviněného ve smyslu § 265p odst. 3 tr. ř. je jen zprošťující výrok, protože i v tomto smyslu je třeba vycházet z obecných zásad pro to, kdy jde o rozhodnutí ve prospěch obviněného. Vezme-li se do úvahy výsledek řízení v této věci, v jehož závěru odvolací soud zrušil jeden ze tří druhů trestů, které byly obviněnému uloženy, je zcela důvodným závěr, že šlo o rozhodnutí ve prospěch obviněného, a i řízení, které se po zrušení rozhodnutí, proti již zemřelému obviněnému vedlo, bylo podníceno důvody směřujícími k vydání rozhodnutí v jeho prospěch. Druhým důvodem je to, že být to výslovně z ustanovení § 265p odst. 3 tr. ř. nevyplývá, musí tatáž zásada dopadat nejenom na samotné projednání dovolání, ale i na navazující řízení před soudem nižšího stupně, jemuž byla po zrušení dovoláním napadeného rozhodnutí věc vrácena. Jinak by totiž předmětná výjimka zcela postrádala účel i smysl, a proto je třeba dovodit, že i pro toto další řízení, které vzešlo z postupu podle § 265p odst. 3 tr. ř., je třeba uvedenou výjimku aplikovat a řízení z podnětu původního dovolání podaného pouze ve prospěch obviněného provést s tím, že takovému řízení, v němž je rozhodováno ve prospěch obviněného, smrt obviněného rovněž nebrání.

32. Uvedená úvaha má oporu v obdobném postupu při obnově řízení, na kterou pro stejnou situaci dopadá ustanovení § 289 písm. c) tr. ř., které je formulováno obdobně jako § 265p odst. 3 tr. ř., a Nejvyšší soud k němu rozsudkem ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 7 Tz 15/2016, uveřejněným pod č. [2/2017](#) Sb. rozh. tr., konstatoval, že se vztahuje na případy, kdy obviněný zemřel až poté, co bylo učiněno rozhodnutí, proti kterému směřuje návrh na povolení obnovy řízení. Toto ustanovení navazuje na § 279 písm. d) tr. ř. a je výjimkou z obecného pravidla. Dopadá na případy, kdy obviněný zemřel v době mezi právní mocí původního napadeného rozhodnutí a právní mocí rozhodnutí, kterým byla povolena obnova ve prospěch obviněného, a na případy, kdy obviněný zemřel po pravomocném rozhodnutí. V tomto případě nelze trestní stíhání obviněného zastavit z důvodu, že zemřel. Stejná situace nastane v případě, že obviněný byl prohlášen za mrtvého. V obnoveném řízení se musí

pokračovat, stejně jako kdyby obviněný žil, a věc musí být projednána a rozhodnuta. V takto vedeném obnoveném řízení lze soudem rozhodnout i o vině a trestu. Oprávněné osoby mohou proti tomuto rozsudku podat odvolání, stejně jako kdyby obviněný žil. Není však vyloučeno, aby trestní stíhání zemřelého obviněného bylo po jeho smrti zastaveno, ale z jiných důvodů než podle § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř.

33. Pro aplikaci uvedeného názoru i pro dovolací řízení svědčí i názor vyjádřený v odborné literatuře (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157-314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3281, 3282), podle něhož úprava v § 265p odst. 3 tr. ř. představuje výjimku z obecné nepřipustnosti trestního stíhání zemřelé osoby. Smrt obviněného nebrání rozhodnutí o dovolání ani novému projednání a rozhodnutí věci, jestliže bylo podáno dovolání pouze v jeho prospěch: a) zemře-li obviněný po rozhodnutí soudu druhého stupně, ale před podáním dovolání nejvyšším státním zástupcem nebo po podání dovolání jím samým nebo nejvyšším státním zástupcem, b) zemře-li obviněný v průběhu řízení o takovém dovolání, ale i c) zemře-li obviněný až po zrušení napadeného rozhodnutí či některého výroku a po přikázání orgánu, o jehož rozhodnutí jde, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Řízením na podkladě dovolání se tu totiž míní nejen rozhodnutí (Nejvyššího soudu) o podaném dovolání, nýbrž i další řízení, k němuž má dojít po rozhodnutí uvedeném v § 265k odst. 1, 2 tr. ř., tj. např. nové rozhodování podle § 265l odst. 1 nebo § 265m odst. 1 tr. ř. V tomto případě proběhne kompletní řízení až do pravomocného meritorního rozhodnutí (např. zprošťujícího rozsudku nebo mírnějšího odsuzujícího rozsudku při vyslovení všech výroků, tedy i výroku o upuštění od potrestání nebo výroku o trestu, i když je zřejmé, že trest nebude vykonán; viz též § 265s odst. 2 tr. ř.). Zemře-li obviněný až po zrušení napadeného rozhodnutí, byť jen částečném, a po přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí (§ 265l odst. 1 tr. ř.), případně k rozhodnutí o chybějícím výroku nebo k doplnění neúplného výroku (§ 265l odst. 2 tr. ř.), brání pokračování v novém projednání věci § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. a orgán, jemuž byla věc přikázána, trestní stíhání zastaví.

34. S ohledem na shora uvedené a z obsahu spisu i výše rozvedených zjištění je zřejmé, že první dovolání obviněného bylo podáno v jeho prospěch po rozhodnutí soudu druhého stupně ještě před tím, než zemřel a než započalo dovolací řízení u Nejvyššího soudu, v jehož rámci došlo ke kasaci předchozího napadeného rozhodnutí, a tedy z výše uvedených tří možných situací, šlo o tu, která je uvedena v bodě a), a proto další projednání věci nebylo vyloučeno úmrtím obviněného, jak mylně dovozoval jeho obhájce v nyní podaném dovolání, nýbrž muselo proběhnout kompletní řízení až do vydání meritorního rozhodnutí i po zrušení původně dovoláním napadeného rozhodnutí.

35. S ohledem na shora uvedené smrt obviněného nebránila tomu, aby ve smyslu § 265p odst. 3 tr. ř. z podnětu dovolání obviněného podaného v jeho prospěch byla věc v dalším řízení po zrušení části rozsudku soudu druhého stupně Nejvyšším soudem na základě jeho pokynů a v rozsahu zrušení odvolacím soudem projednána a bylo vydáno nyní přezkoumávané rozhodnutí. Proto dovolání podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. bylo shledáno nedůvodným.

b) k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř.

36. Dovolatel v řízení předcházejícím vydání nyní přezkoumávaného rozhodnutí namítal porušení ustanovení o přítomnosti obviněného při veřejném zasedání dne 31. 10. 2020, jehož se proto, že dne 14. 3. 2021 zemřel, nemohl účastnit, v čemž shledal důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. Vada podle něj spočívala v tom, že když se nemohl tohoto veřejného zasedání účastnit, neměl možnost uplatňovat v něm svá práva, zejména reagovat na prováděné dokazování a nové skutečnosti, jež z něj vyplynuly.

37. Takto vznesená výhrada sice obecně koresponduje s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1

písm. d) tr. ř., o který lze dovolání opřít, byla-li porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání, ale je z hlediska posuzované situace absurdní. Existence tohoto dovolacího důvodu předpokládá situaci, kdy bylo konáno hlavní líčení nebo veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného, ač měla být jeho přítomnost umožněna nebo zajištěna (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2003, sp. zn. 5 Tdo 442/2003, uveřejněné pod č. T 621 v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 26, vydávaném Nakladatelstvím C. H. Beck Praha), vždy však je uvažováno o žijícím obviněném. Tento dovolací důvod dopadá na situace, kdy v rozporu se zákonem bylo konáno hlavní líčení nebo veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného, ač měla být jeho přítomnost umožněna nebo zajištěna, a byl tak zkrácen na svém právu ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny, podle něhož má každý právo, aby jeho věc byla projednána ... v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Jak však z uvedeného zákonného vymezení tohoto důvodu plyne, jeho účelem je náprava vad spočívajících v nepřítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání a v nemožnosti obviněného vyjádřit se před soudem k tomu, co je mu podle obžaloby kladeno za vinu, a k jednotlivým důkazům, na nichž je postavena obžaloba. Přitom nelze pominout, že právo obviněného osobně se účastnit řízení před soudem je vyplývá z článku 8 Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2016/343, na nějž navazuje i právní úprava v § 234 a násl. tr. ř. Je významně zastoupeno i v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, kde je považováno za základní prvek práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy [srov. např. nález ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 215/09, rozsudek ESLP ve věci Lobo Machado proti Portugalsku ze dne 20. 2. 1996, § 31; či ve věci Vermeulen proti Belgii ze dne 20. 2. 1996, § 33]. Nutné je však předeslat, že toto právo na kontradiktorní řízení není absolutní a jeho šíře se může lišit v závislosti na zvláštnostech dotčeného řízení (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2016, sp. zn. II. ÚS 771/2016).

38. Logickou návazností na to, že z důvodů výše rozvedených nebylo možné, aby odvolací soud podle § 257 odst. 2 tr. ř. pro důvod podle § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. trestní řízení zastavil, je ve smyslu § 265p odst. 3 tr. ř. předpokladem konání řízení před odvolacím soudem nepřítomnost obviněného, jenž se jej pro svou smrt nemohl účastnit. I tato skutečnost je důsledkem výjimky z jinak obecně stanovené nepřípustnosti trestního stíhání zemřelé osoby stanovené v § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř., která předpokládá i výjimečnou situaci pro to, že nelze dodržet jinak platná pravidla pro přítomnost obviněného zaručená čl. 8 výše uvedené Směrnice a čl. 38 odst. 2 Listiny, čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a vymezená v § 234 a násl. tr. ř.

39. Z obsahu spisového materiálu v posuzované věci je však patrné, že soud si byl všech těchto skutečností vědom, veřejné zasedání u odvolacího soudu bylo nařizeno na den 31. 10. 2022 a obhájce obviněného o něm byl vyrozuměn dne 27. 9. 2022 (č. l. 40711 spisu). Z protokolu o veřejném zasedání ze dne 31. 10. 2022 (č. l. 40760 a násl. spisu) se podává, že přímo při veřejném zasedání předsedkyně senátu konstatovala, že bude konáno podle § 265p odst. 3 tr. ř. o zemřelém obviněném. Obhájce obviněného Mgr. P.E. mu byl přítomen a aktivně se vyjadřoval k probíhajícímu řízení a obviněného při veřejném zasedání zastupoval.

40. Takový postup nesvědčí o porušení zásady kontradiktornosti řízení ani o omezení práv již zemřelého obviněného, jehož zájmy hájil obhájce zvolený M. M., nar. XY, což osvědčuje plná moc ze dne 7. 10. 2022 (srov. č. l. 70 738 spisu). Vzhledem k tomu, že trestní řád zná situaci, kdy není možné přítomnost obviněného u soudního řízení v trestních věcech zajistit, jako je tomu v řízení proti uprchlému (§ 302 a další tr. ř.), lze pro řízení navazující po zrušení rozhodnutí soudu na základě dovolání podle § 265p odst. 3 tr. ř. analogicky pro průběh řízení a zajištění práv obviněného prostřednictvím obhájce užít ustanovení, která toto řízení upravují (srov. § 303 odst. 1 tr. ř., § 304 odst. 1 tr. ř., § 306 odst. 1 tr. ř.). Posoudí-li se z těchto hledisek úkony, které byly v souzené věci provedeny, byly zákonem stanovené postupy dodrženy. Obviněný byl adekvátně zastoupen obhájcem, jenž se veřejného zasedání před odvolacím soudem účastnil, reagoval na provedené dokazování a

měl možnost zpochybňovat jeho výsledky a podávat opravné prostředky. Ve vztahu k němu tedy byla dodržena všechna relevantní procesní ustanovení (srov. přiměřeně rozhodnutí č. [28/2007](#) Sb. rozh. tr.). Bylo bráno do úvahy, že v řízení proti osobě, kterou není možno vůbec postavit před soud (mimo jiné proto, že zemřela), jsou do značné míry ústavní principy spravedlivého procesu omezeny. Nutně tedy musí být ustanovení trestního řádu aplikována tak, jak to stanoví čl. 4 odst. 4 Listiny, tj. že při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu a nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena (srov. přiměřeně nález Ústavního soudu ze dne 21. 11. 1996, sp. zn. IV. ÚS 200/1996). V daném případě je třeba vycházet z uvedené konstrukce požadavku na zachování podstaty a smyslu základního práva při jeho omezení v případech, které zákon připouští, tedy dochází k němu v souladu s výjimečnou situací zákonem předpokládanou (srov. KÜHN, Z., KRATOCHVÍL, J., KMEC, J., KOSAR, D. a kolektiv: Listina základních práv a svobody. Velký komentář. Praha: Leges, 2022, s. 161).

41. Nelze proto přisvědčit dovolateli, že bylo porušeno právo zemřelého obviněného na spravedlivý proces, pokud nebyl osobně přítomen při veřejném zasedání před odvolacím soudem a nemohl se vyjadřovat k provedenému dokazování. Nedošlo tudíž ani k naplnění důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř.

c) k důvodům podle § 265b odst. 1 písm. l) a m) tr. ř.

42. Dovolatel namítal též nedostatky na základě důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., tvrzením, že v přezkoumávaném rozsudku chybí výrok podle § 256 tr. ř. o zamítnutí zbytku odvolání obviněného podaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2016, sp. zn. 40 T 16/2015, což je námitka, která s uvedeným důvodem koresponduje, avšak není důvodná.

43. Podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je možné dovolání podat, jestliže v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný. Chybějícím je jen některý výrok jako celek, pokud není obsažen v určitém rozhodnutí, přestože podle zákona ho měl soud pojmout do výrokové části, a to popřípadě i z důvodu, že jeho vyslovení navrhovala některá ze stran (např. státní zástupce navrhl uložit ochranné opatření, poškozený navrhl rozhodnout o jeho uplatněném nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení – poškozený ovšem není oprávněn podat dovolání; učinit tak může v jeho zájmu nejvyšší státní zástupce). Chybějícím výrokem v rozhodnutí soudu druhého stupně, které se v dovolacím řízení přezkoumává, může být typicky neexistence výroku o tom, jak bylo rozhodnuto o některém z více souběžně podaných opravných prostředků, o nichž rozhodoval soud druhého stupně v rozhodnutí napadeném dovoláním (např. chybějící výrok o zamítnutí nedůvodného odvolání jednoho z více odvolatelů, z nichž některému bylo vyhověno – srov. rozhodnutí č. [34/2000](#) Sb. rozh. tr., a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 7 Tdo 91/2002, publikované v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 18, ročník 2002, pod číslem T – 421.). Pokud soud druhého stupně vyhoví opravnému prostředku určité osoby jen částečně, ve zbytku ho již nezamítá, takže v tomto směru, tj. co do nevyhovění neúspěšné části opravného prostředku, nemůže jít o chybějící nebo neúplný výrok v rozhodnutí soudu druhého stupně (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2002, sp. zn. 5 Tdo 388/2002, publikované v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 17, ročník 2002, pod číslem T – 417., a další).

44. V posuzované věci nelze ani u formulace výroku odvolacího soudu odhlížet od skutečnosti, že odvolací soud rozhodoval poté, co byl jím dříve vydaný rozsudek usnesením Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. 8 Tdo 340/2021, zrušen v řízení o mimořádném opravném prostředku, a

rozsahem tohoto zrušení byl odvolací soud vázán. Jak již bylo výše uvedeno (viz bod 26. shora) Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 31. 10. 2022, sp. zn. 3 To 121/2018, napadeným dovoláním rozhodoval o odvolání obviněného výlučně ve vztahu k výroku o trestu propadnutí náhradní hodnoty, jenž byl dovolacím soud označen za vadný, a proto podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř. zrušil rozsudek soudu prvního stupně pouze ve vztahu k tomuto obviněnému ve výroku o uloženém trestu propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 odst. 1 tr. zákoníku. Jinak ponechal napadený rozsudek beze změn. Z uvedeného je zřejmé, že odvolací soud výrok o tom, jak ve vztahu k odvolání jmenovaného odvolatele s tímto naložil, do svého rozhodnutí včlenil. Vyhověl obviněnému v jeho námitkách uplatněných v odvolání proti výroku o trestu, protože shledal, že trest propadnutí náhradní hodnoty byl nevhodně uložen, zatímco další tresty považoval za správné, výrok svého rozsudku u tohoto odvolatele omezil jen na to, že uvedenou vadnou část zrušil (viz § 258 odst. 2 tr. ř.). Soud druhého stupně vyhověl opravnému prostředku jen částečně, a vyjádřil ve výroku to, jak nově rozhodl. O zbytku odvolání již nerozhodoval (tedy nepoužil § 256 tr. ř., tím se rozhoduje jen o celém odvolání), což vyjádřil výrokem „Jinak zůstává napadený rozsudek beze změn“, čímž vyjádřil svůj závěr o tom, že do ostatních částí rozsudku nebylo zasahováno. Z těchto důvodů nemůže jít o chybějící nebo neúplný výrok (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2002, sp. zn. 5 Tdo 388/2002). Zároveň je možné konstatovat, že odvolací soud splnil nezbytný požadavek pro přezkoumatelnost vydaného rozhodnutí, neboť ve výrokové části rozsudku formuloval svůj závazný názor v projednávané věci. Výrok je vyjádřen tak, aby z něho bylo jednoznačně patrné, jak soud rozhodl o podaném odvolání, a proto je vydané rozhodnutí plně přezkoumatelným a neodporuje principům řádného a spravedlivého procesu zakotveným v čl. 36 odst. 1 Listiny.

45. Uvedený způsob, jakým odvolací soud rozhodl, je v souladu s názorem vysloveným ve stanovisku pléna Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. Pl. ÚS-st. 56/22, podle něhož není porušením čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 2 odst. 2 Listiny a čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky, obsahuje-li oddělitelná část napadeného rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu § 258 odst. 2 tr. ř. či dovolacího soudu ve smyslu § 265k odst. 2 tr. ř. pouze částečně vyhovující výrok (ve výroku o trestu nebo o ochranném opatření, o náhradě škody apod.) a neobsahuje-li zvláštní výrok zamítající nebo odmítající odvolání, popř. dovolání, ve zbývajících částech; podmínkou je, že se v odůvodnění vypořádá se všemi podstatnými námitkami.

46. Výhrady obviněného uplatněné v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. proto Nejvyšší soud považoval za neopodstatněné.

47. Při výše podaných závěrech k jednotlivým důvodům dovolání, o něž dovolatel tento mimořádný opravný prostředek opřel, je zjevné, že žádné z nich nebyly shledány důvodnými, a proto nebyl naplněn ani důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., podle něhož je možné dovolání podat bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

48. Vzhledem k tomu, že odvolací soud napadený rozsudek ve smyslu § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal, je zřejmé, že obviněný mohl použít uvedený dovolací důvod v jeho druhé alternativě, neboť současně v dovolání uvedl i další dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. d), e), i) a l) tr. ř., ty však podle Nejvyššího soudu nemohou obstát, a proto i tento důvod nemá opodstatnění.

VI. Závěr

49. Z důvodů výše rozvedených Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání obviněného není důvodné. Tento závěr mohl dovolací soud učinit na základě obsahu přezkoumávaných rozhodnutí i připojeného spisového materiálu, z nichž vyplynuly všechny rozhodné skutkové i právní okolnosti svědčící o tom, že přezkoumávaná rozhodnutí netrpí vytýkanými vadami, a proto dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Domácí násilí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Křivé obvinění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Nahlížení do spisu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost](#)